

Nr 17.

Ankom till riksdagens kansli den 14 mars 1945 kl. 7 fm.

Bevillningsutskottets betänkande i anledning av väckta motioner angående vissa ändringar i kommunalskattelagen m. m.

(2:a avd.)

Till bevillningsutskottet ha hänvisats följande motioner, nämligen:

1) de likalydande motionerna nr 74 i första kammaren av herr *Elon Andersson* m. fl. och nr 131 i andra kammaren av herr andre vice talman-
nen *Carlström* m. fl., vari hemställts, »att riksdagen måtte besluta

a) att hos Kungl. Maj:t begära utredning och förslag om sådan ändring
av 46 § 2 mom. kommunalskattelagen, att där angivet maximibelopp vid
avdrag för vissa försäkringspremier höjes från 200 till 300 kr.,

b) att hos Kungl. Maj:t begära utredning och förslag om sådan ändring
av 48 § 2 mom. kommunalskattelagen och 16 § 1 mom. förordningen om
statlig inkomst- och förmögenhetsskatt att där stadgad åldersgräns för rätt
till barnavdrag ändras från 18 till 20 år,

c) att hos Kungl. Maj:t begära utredning och förslag om rätt till avdrag
vid beskattning av periodiskt understöd eller jämförlig utbetalning, som av
skattskyldig utgivits till annans undervisning och uppfostran,

d) att hos Kungl. Maj:t begära utredning och förslag om rätt till avdrag
vid beskattning av kostnader, som skattskyldig haft för underhåll av andra
närstående än make och minderåriga barn»;

2) de likalydande motionerna nr 99 i första kammaren av herrar *Gryn*
och *Ragnar Bergh* samt nr 144 i andra kammaren av herr *Gavelin* m. fl.,
vari hemställts, »att riksdagen måtte besluta sådan ändring av bestämmel-
sorna i nu gällande kommunalskattelags § 46 om avdrag av periodiskt
understöd, att detta understöd även kan gälla för bidrag till anförvanter,
som finnas i givarens hushåll, samt att avdrag även kan ske för bidrag till
annans undervisning och studier utom hemorten»;

3) de likalydande motionerna nr 169 i första kammaren av herr *Nordenson*
och nr 275 i andra kammaren av herr *Wiberg*, vari hemställts, »att riksdagen
för sin del måtte besluta om sådan ändring i gällande skattelagstiftning,
att allmänt avdrag även må erhållas för periodiskt understöd eller därmed
jämförlig periodisk utbetalning till annans undervisning eller uppfostran
samt att vederbörande utskott måtte utarbeta nödig författningstext där-
för»; ävensom

4) motionen nr 409 i andra kammaren av herr *Brandt*, vari hemställdt, »att riksdagen måtte besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om översyn av gällande bestämmelser rörande rätten till avdrag för periodiska understöd och att de förslag, vartill kommande översyn föranleda, måtte föreläggas riksdagen».

Vad angår de i de likalydande motionerna I: 74 och II: 131 framställda yrkandena har utskottet till behandling i detta sammanhang upptagit allenast de under punkterna b), c) och d) omförmälda frågorna. Beträffande den under punkten a) berörda frågan om avdrag för vissa försäkringspremier har utskottet i sitt denna dag avgivna betänkande nr 18 utlåtit sig rörande densamma.

Beträffande motiveringen för de i motionerna framställda yrkandena, såvitt nu är i fråga, får utskottet, i den mån redogörelse härför ej lämnas i det följande, hänvisa till motionerna I: 74, II: 144, I: 169 och II: 409.

Avdragsrätten för periodiskt understöd i allmänhet.

Enligt 46 § 2 mom. kommunalskattelagen äger skattskyldig, som varit här i riket bosatt under hela beskattningsåret, i hemortskommunen njuta avdrag för bland annat periodiskt understöd eller därmed jämförlig periodisk utbetalning, som icke får avdragas från inkomsten av särskild förvärvskälla, dock att avdrag icke må ske för vad som utgått till person, tillhörande givarens hushåll, och ej heller, där understödet icke utgjort skadestånd, för vad som utgått till annans undervisning eller uppfostran. I 31 § och 32 § 1 mom. samma lag stadgas, att till intäkt av tjänst hänföres periodiskt understöd eller därmed jämförlig periodisk intäkt, därest givaren enligt bland annat 46 § är berättigad till avdrag därför. Samma bestämmelser med avseende å avdragsrätt och skattskyldighet för periodiskt understöd gälla jämlikt 2 och 4 §§ förordningen om statlig inkomst- och förmögenhetsskatt vid den statliga beskattningen.

Bestämmelser om avdragsrätt för periodiskt understöd infördes första gången i vår skattelagstiftning år 1910. Genom de år 1920 vidtagna författningsändringarna erhöles föreskrifterna om avdragsrätt och skattskyldighet för periodiskt understöd i huvudsak den avfattning, som nu är gällande. Grunden för avdragsrätten liksom även för övriga allmänna avdrag har angivits vara, att utbetalningar av detta slag nedsätta den skattskyldiges skatteförmåga. Någon prövning av mottagarens behov av understöd äger enligt nuvarande bestämmelser och tillämpad praxis icke rum vid taxeringen.

Införande av en annan reglering av avdragsrätten för periodiskt understöd har ifrågasatts vid flera utredningar inom beskattningens område, men framlagda förslag härutinnan ha icke föranlett lagstiftningsåtgärd. 1936 års *skattekommitté* föreslog i sitt år 1939 avgivna betänkande rörande beskatt-

ning av stiftelser och ideella föreningar m. fl. juridiska personer m. m. (SOU 1939: 47), att, därest det periodiska understödet uppenbarligen överstigit vad som med hänsyn till omständigheterna kunde anses hava utgjort skäligt underhåll, avdrag icke skulle medgivas med högre belopp än som motsvarat sådant underhåll. Såsom motivering härför anförde kommittén bland annat följande:

»Eftersom grunden för avdragsrätten är den inverkan, som utbetalningar av ifrågavarande slag utöva på den skattskyldiges skatteförmåga, så torde enligt kommitténs mening för avdragsrättens erhållande även böra krävas ett visst mått av skälighet hos de gjorda utbetalningarna. Enligt nuvarande bestämmelser är emellertid avdragsrätten för periodiskt understöd, i den mån dylikt avdrag överhuvud taget är medgivet, snart sagt obegränsad. Hänsyntagandet till givarens skatteförmåga synes dock icke böra föranleda vidsträcktare avdragsrätt än att därunder falla sådana utbetalningar, som kunna anses påkallade av omständigheterna. Utbetalningarna böra med andra ord verkligen hava karaktär av understöd. Endast då detta är fallet, torde det vara berättigat att anse en sådan belastning av givarens skattekraft föreligga, att hänsyn därtill bör tagas vid hans inkomstbeskattning. Att såsom nu sker medgiva avdrag även för periodiska gåvor kan icke ur någon synpunkt anses motiverat. Den omständigheten, att en gåva upprepas, borde principiellt sett icke förändra gåvans skatterättsliga karaktär. Därtill kommer emellertid även, att ett bibehållande av avdragsrätten vid dess nuvarande omfattning måste anses innebära betydande risker med avseende å beskattningens effektivitet.»

För underlättande av de svårigheter, som kunde uppstå för taxeringsmyndigheterna vid den sålunda föreslagna bedömningen av understödets skälighet, övervägde kommittén införande av en bestämmelse, enligt vilken skälighetsprövning ej skulle vara påkallad i sådana fall, där avdraget ej överstege visst lägre belopp, exempelvis 1 500 kronor. Kommittén ansåg sig dock icke böra föreslå införande av en sådan föreskrift. Vid skälighetsbedömningen skulle enligt kommitténs mening iakttagas bland annat, att såsom regel anledning ej förefunnes att medgiva avdrag för understöd till person med någon mera avsevärd förmögenhet.

I motionen II: 409 har anförts, att avdragsrätten för periodiskt understöd använts till en inkomstöverflyttning närstående personer emellan, vilket medförde dels skatteflykt från vederbörande kommun i de fall då givaren bodde i annan kommun än mottagaren, dels ock undandragande från den statliga beskattningen av avsevärda belopp på grund av skatteskalans progressivitet. Ej sällan förekomme att äldre, förmögna personer med stora inkomster gäve periodiska bidrag — gåvor — å stora belopp till sina barn, ehuru dessa icke vore i behov därav utan tvärtom kunde äga betydande förmögenhet. I själva verket vore här fråga om ett förskottsarv. För att eliminera dylika konsekvenser borde en översyn av bestämmelserna om avdragsrätt för periodiskt understöd snarast äga rum.

Periodiskt understöd till person, tillhörande givarens hushåll.

Såsom framgår av vad ovan nämnts är enligt nuvarande bestämmelser avdrag icke medgivet för vad som utgått till person, tillhörande givarens hushåll. Att avdrag för periodiskt understöd ej medgives vid hushållsgemenskap beror icke på att avdraget i sådana fall anses vara av annan karaktär utan sammanhänger närmast med praktiska svårigheter att där införa en avdragsrätt. En avdragsrätt för understöd till medlem av givarens hushåll har nämligen befarats kunna leda till missbruk.

1936 års skattekommitté framhöll i sitt ovannämnda betänkande, att rent principiellt skälen för avdragsrätt torde vara desamma, vare sig hushållsgemenskap föreläge eller icke, samt att det vid sådant förhållande måste betraktas såsom en obillighet att de i det egna hemmet lämnade understöden skulle erhålla en så avsevärt sämre behandling i skattehänseende än den som komme andra understöd till del. Om avdragsrätt medgaves vid hushållsgemenskap, skulle emellertid möjlighet öppnas till en uppdelning av inkomsten mellan den skattskyldiges familjemedlemmar i syfte att er-hålla skattelindring. Hänsyn måste även tagas till att medlemmar i den skattskyldiges hushåll kunde utföra arbete i hemmet och deras närvaro där-städes således innebära en ekonomisk fördel för den skattskyldige. De kunde även ha egna inkomster. Kommittén ansåg sig fördenskull icke kunna föreslå införande av avdragsrätt för periodiskt understöd vid hus-hållsgemenskap.

1941 års familjebeskattningsakkunniga yttrade i sitt år 1943 avgivna be-tänkande (SOU 1943: 3), att i de fall, då skattskyldig underhölle annan närstående än make och minderåriga barn under sådana omständigheter att bestämmelserna om avdrag för periodiskt understöd icke vore tillämpliga, enligt de sakkunnigas mening skälig hänsyn icke toges till den minskning i skatteförmågan, som underhållets utgivande innebure. Den i föreskrifterna om avdrag vid ömmande omständigheter stadgade förutsättningen för av-dragets medgivande, nämligen att den skattskyldiges skatteförmåga blivit väsentligen nedsatt, utgjorde i många fall hinder för beviljande av skatte-lättnad. De sakkunniga funne fördenskull en utvidgning av rätten till av-drag för underhåll av andra närstående än make och barn motiverad. På grund härav föreslogo de sakkunniga införande vid den statliga beskatt-ningen av ett särskilt avdrag å högst 800 kronor, vilket avdrag i likhet med ortsavdragen skulle göras från det till statlig inkomst- och förmögenhets-skatt taxerade beloppet. Den av de sakkunniga i detta hänseende föreslagna bestämmelsen hade följande lydelse:

»Underhåller skattskyldig i sitt hem eller eljest under sådana omständig-heter, att avdrag för periodiskt understöd icke kan medgivas, närstående person, som på grund av ålderdom, minderårighet eller sjukdom icke kan försörja sig själv, är han där barnavdrag ej utgår berättigad att å det taxe-

rade beloppet njuta avdrag med belopp, som vid fullständig arbetsoförmåga och medellöshet skall utgöra 800 kronor för helt beskattningsår men eljest av beskattningsnämnden jämkas i den mån den underhållne har egen inkomst eller förmögenhet eller biträder den skattskyldige i dennes hem eller förvärvsverksamhet.»

Förslag rörande familjebeskattningsordnande vid den kommunala beskattningen framlades icke av de sakkunniga.

I de likalydande motionerna I: 74 och II: 131 har anförts, att en skattskyldig ofta hade försörjningsplikt gentemot andra personer än sådana, för vilka familjeavdrag vore medgivet, t. ex. gentemot vuxna barn, som på grund av sjukdom eller annan omständighet ej kunde försörja sig själva, åldriga föräldrar, minderåriga eller sjuka syskon och barn, som mera varaktigt omhändertagits utan att dock ha adopterats. Till den minskning i skatteförmågan, som fullgörandet av denna underhållsskyldighet innebure, toges hänsyn endast i begränsad omfattning. En skattskyldig hade t. ex. under en följd av år lämnat understöd till sin fader eller moder, som haft eget hushåll, och hade därvid haft rätt till avdrag för periodiskt understöd. Genom den underhållnes tilltagande ålderdomssvaghet eller sjukdom måste den skattskyldige i stället taga honom eller henne till sitt eget hushåll för vård och han förlorade då sin ovillkorliga rätt till avdrag. Den av 1941 års familjebeskattnings-sakkunniga föreslagna ovillkorliga avdragsrätten för underhåll av andra närstående än make och barn, där dessa på grund av ålderdom, minderårighet eller sjukdom ej kunde försörja sig själva, syntes motionärerna väl befogad. På grund därav förordades, att en sådan ändring av gällande avdragsbestämmelser upptoges till övervägande. Det torde därvid bliva nödvändigt att fastställa ett skäligt belopp, vartill avdraget högst finge uppgå, när den underhållne vore fullständigt oförmögen och arbetslös. Beloppets storlek borde fritt prövas vid en eventuell utredning i ämnet. Detta belopp skulle efter beskattningsnämnds beprövande minskas, i den mån den underhållne själv kunde lämna bidrag till sin försörjning.

I de likalydande motionerna I: 99 och II: 144 har anförts, att förbudet mot avdragsrätt för periodiskt understöd vid hushållsgemenskap verkade orättvist för arbetare och andra mindre bemedlade inkomsttagare med hänsyn till att denna grupp av skattskyldiga ofta hade lättare att bidraga till underhåll av någon anförvant, om denne vistades i givarens hushåll. Någon större svårighet att erhålla ändring av ifrågavarande bestämmelse borde icke finnas. Uppgift om utgivet underhåll skulle kunna styrkas genom intyg.

Periodiskt understöd för annans undervisning eller uppfostran.

Såsom framgår av vad ovan nämnts är avdrag för periodiskt understöd icke medgivet i fråga om vad som utgått till annans undervisning eller upp-

fostran. Har understödet utgjort skadestånd, är avdrag härför dock medgivet.

Ifrågavarande undantag från avdragsrätten motiverades av departementschefen i proposition nr 88 till 1910 års riksdag med förslag till förordning om inkomst- och förmögenhetsskatt sålunda:

»Har gåva karaktär av årligt understöd och är understödet tillförsäkrat gåvotagaren, om icke under juridiskt bindande, så dock i en för honom betryggande ordning, synes gåvan på goda grunder böra ingå bland de den skattskyldiges årsintäkter, vilka konstituera hans skatteförmåga. Men av skäl, som icke torde behöva angivas, lär emellertid denna synpunkt icke kunna vidhållas, när fråga är om understödsbidrag till någons undervisning och uppfostran. Att beskatta lärjungar vid universitet och skolor för medel, som uppburits i nu angiven ordning, är, såvitt jag vet, för alla lagstiftningar främmande.»

1928 års skatteförfattningar inneburo icke någon ändring i nu ifrågavarande hänseende. I proposition nr 102 till 1927 års riksdag med förslag till kommunalskattelag övervägdes emellertid möjligheten av att införa avdragsrätt för understöd till undervisning eller uppfostran av andra barn än den skattskyldiges egna. Departementschefen anförde härom följande:

»När det gäller bidrag till undervisning eller uppfostran av andra barn än den skattskyldiges egna, skulle det däremot kunna sättas i fråga att låta givaren erhålla avdrag för bidraget, men härför skulle erfordras, att mottagaren bleve skattskyldig, och jag har ansett en dylik skattskyldighet icke böra införas, när det rör sig om ett frivilligt bidrag av förevarande art. Även om löftet om bidrag erhållit en rättsligt bindande form. Annorlunda ställer det sig med ett underhållsbidrag som någon har att, vare sig på grund av domstols beslut eller på grund av en förlikning, utbetala såsom skadestånd, t. ex. om någon utbetalar underhåll till de omyndiga barnen efter en person, som han kört över och dödat. I ett dylikt fall synes den underhållspliktige böra vara berättigad till avdrag för underhållet samt de underhållsberättigade böra taxeras för underhållet.»

I de likalydande motionerna I: 74 och II: 131 har anförts, att ifrågavarande begränsning i avdragsrätten vore förståelig, om man därmed velat hindra att föräldrar skulle erhålla utom rätt till barnavdrag för sina minderåriga barn även möjlighet till avdrag för de egna barnens studiekostnader. Ett sådant förfarande skulle vara ett orättvist gynnande av sådana skattskyldiga, vilkas inkomstförhållanden och övriga omständigheter tillåte dem att bereda sina barn en långvarig och kostsam skolundervisning. Men begränsningen drabbade även det understöd, som lämnades till andra än sådana för vilka barnavdrag åtnjötes av understödsgivaren. Där vore det svårt att finna någon bärande grund för de gällande bestämmelserna. Periodiskt understöd till annans undervisning eller uppfostran kunde många gånger, kanske i regel, ha samma sociala betydelse och innebörd som eljest utgående understöd. I varje fall måste det syfte, som en sådan avdragsrätt

skulle främja, vara så värdefullt, att en omprövning av de gällande bestämmelsernas rättmätighet borde komma till stånd. För att förebygga ett oskäligt utnyttjande av avdragsrätten torde det bli nödvändigt att bestämma ett visst maximibelopp för varje person, för vilken avdrag begärdes. Samma bestämmelser om skattskyldighet för mottagaren skulle gälla som i fråga om övriga periodiska understöd.

I de likalydande motionerna I: 99 och II: 144 har framhållits, att ifrågasvarande bestämmelser i stor utsträckning hämmade möjligheterna för mindre inkomsttagare att bidra till fortsatt utbildning av sina barn efter avgången från folkskola. De flesta finge skaffa sig denna utbildning på annan ort än hemorten. Enligt motionärernas mening borde avdrag medgivas för bidrag eller underhåll till undervisning, som skedde utom hemorten, men avdraget begränsas uppåt. Den omständigheten att familjeavdrag erhöles för egna barn intill fyllda 18 år borde ej utgöra hinder för en sådan utsträckning av avdragsrätten. Kostnaden för underhåll av barn i skolor utom hemorten vore nämligen så stor och möjligheterna att erhålla bidrag därtill från annat håll så begränsade, att en sådan skattelindring vore väl motiverad.

I de likalydande motionerna I: 169 och II: 275 har anförts, att riktigheten av den i gällande lagstiftning gjorda gränsdragningen mellan periodiska understöd i allmänhet, för vilka avdrag medgaves, och understöd till annans undervisning eller uppfostran, för vilka avdrag icke medgaves, måste ifrågasättas. I förra fallet medgaves avdraget, oavsett huruvida verkligt behov förelegat hos understödstagaren eller ej. I det senare fallet, där det regelmässigt måste presumeras att mottagaren hade ett faktiskt behov av understödet, erhöles givaren däremot ej avdrag. Resultatet av denna differentiering kunde således bli, att avdragsrätten vore beroende av att understödsbehov icke föreläge. Det lofvärda syftet med utbildningsunderstödet borde ej bestraffas i jämförelse med andra understöd. Med hänsyn till den rådande reciprocitetsprincipen syntes såsom förutsättning för dylik avdragsrätt för givaren måhända böra stipuleras, att beloppet skulle hos mottagaren inkomstbeskattas efter vanliga regler. Såsom ytterligare förutsättning borde uppställas, att givaren icke åtnjöte familjeavdrag för den person, som mottagit understödet. En sålunda utvidgad avdragsrätt skulle medföra ett ytterligare realiserande av den bärande grundtanken i vårt skattesystem, nämligen utgörande av skatt efter förmåga.

Åldersgränsen för barn, för vilka familjeavdrag är medgivet.

Enligt 1928 års skatteförfattningar i deras ursprungliga lydelse var åldersgränsen för barn, för vilka familjeavdrag är medgivet, 16 år. I samband med 1938 års författningsändringar höjdes denna åldersgräns till 18 år. Denna höjning föreslogs av 1936 års skattekommitté i dess år 1937 avgivna

betänkande angående omläggning av den direkta statsbeskattningen m. m. (SOU 1937: 42). Kommittén yttrade i detta hänseende bland annat följande:

»Kommittén har liksom befolkningskommissionen och flertalet av de hörda myndigheterna icke velat föreslå höjning av åldersgränsen längre än till 18 år. Principiellt kunde det möjligen försvaras, att föräldrar, som även efter det barnen fyllt 18 år sörja för deras underhåll och uppfostran, tillerkändes familjeavdrag för dem. I flertalet fall försörja emellertid barnen vid nämnda ålder sig själva, i många fall dessförinnan, och de betala själva skatt för sin inkomst. På grund härav torde 18-årsgränsen få anses vara den lämpligaste. Kommittén har icke heller kunnat helt bortse från den synpunkten att påkostandet av högre utbildning åt barn i viss mån kan betraktas såsom en kapitalplacering, varigenom barnets blivande försörjningsmöjlighet i de flesta fall blir större än om själva kapitalet kommit barnet till godo. Skäl lära därför saknas att utöver viss gräns i beskattningsavseende gynna ifrågavarande barn i jämförelse med dem som tidigt komma ut i förvärvsarbete.»

Kommitténs förslag om höjning av åldersgränsen till 18 år biträdades av *kommunalskatteberedningen*, i vad angick kommunalbeskattningen. I enlighet härmed avsåg den år 1938 beslutade höjningen av åldersgränsen såväl den statliga som den kommunala beskattningen.

1941 års *familjebeskattnings-sakkunniga* berörde i sitt ovannämnda betänkande jämväl förevarande spörsmål. De sakkunniga yttrade härom bland annat följande:

»Till följd av skolålderns utsträckning och de ökade möjligheterna till yrkesutbildning blir det allt vanligare, att föräldrar bekosta barnens utbildning något eller några år efter det de fyllt 18 år. Förlusten av barnavdraget motsvaras här icke av någon ökning i skatteförmågan, utan kostnaderna för barnen torde fastmera under de sista utbildningsåren öka. Den belastning å föräldrarnas ekonomi, som underhållet av barnen i dessa fall innebär, motiverar enligt de sakkunnigas mening en fortsatt skattelindring, och denna synes lämpligen kunna ske genom en höjning av åldersgränsen för rätten till avdrag för barnen. Även om vissa skäl kunna åberopas för en differentiering därvid efter familje- och inkomstförhållanden, torde en rationell lösning av frågan knappast vara möjlig med mindre höjningen genomföres generellt. Av praktiska skäl är det emellertid önskvärt, att uti ifrågavarande avseende bestämmelserna äro likartade för den statliga och den kommunala beskattningen. De sakkunniga, som icke velat föregripa den förestående revisionen av kommunalbeskattningen, ha därför ansett det olämpligt att nu framlägga förslag om åldersgränsens höjning. De förutsätta dock, att frågan upptages till prövning i samband med ett förslag till ändring i kommunalbeskattningen.»

Kommunalskatteberedningen har i sitt år 1942 avlämnade betänkande (SOU 1942: 34) icke framlagt förslag till ändrade regler i ifrågavarande avseende.

I de likalydande motionerna I: 74 och II: 131 har — under åberopande av vad 1941 års familjebeskattnings-sakkunniga anfört rörande förevarande

spörsmål — framhållits, att utvecklingen sedan år 1938, då de nu gällande bestämmelserna i ämnet tillkommo, otvivelaktigt gått i den riktningen, att kostnaderna för barnens uppfostran och försörjning kommit att åvila föräldrarna även sedan barnen fyllt 18 år. Starka skäl talade fördenskull för en höjning av åldersgränsen för barnavdraget till åtminstone 20 år.

Utskottets yttrande.

Ifrågavarande motioner gälla i huvudsak olika spörsmål rörande den i 46 § 2 mom. kommunalskattelagen medgivna avdragsrätten för periodiskt understöd. I motionen II: 409 yrkas skrivelse till Kungl. Maj:t med anhållan om översyn av gällande bestämmelser härutinnan i syfte att förhindra, att nämnda avdragsrätt utnyttjas för kapitalöverflyttningar närstående personer emellan. Enligt nuvarande bestämmelser förefinnas två inskränkningar i avdragsrätten för periodiskt understöd. Avdrag är sålunda icke medgivet för vad som utgått till person, tillhörande givarens hushåll, och i regel ej heller för vad som utgått till annans undervisning eller uppfostran. Förbudet mot avdragsrätt i fall, då givare och mottagare tillhöra samma hushåll, har upptagits till behandling i de likalydande motionerna I: 99 och II: 144 samt de likalydande motionerna I: 74 och II: 131. Sålunda yrkas i förstnämnda båda motioner bland annat, att detta förbud måtte ändras i så måtto, att avdrag för periodiskt understöd medgives beträffande bidrag till anförvanter, som finnas i givarens hushåll. I de sistnämnda båda motionerna yrkas skrivelse till Kungl. Maj:t med anhållan bland annat om utredning och förslag angående rätt till ett särskilt avdrag för kostnader för andra närstående än make och minderåriga barn i fall, då avdrag för periodiskt understöd icke kan medgivas. Den andra inskränkningen i avdragsrätten för periodiskt understöd enligt nu gällande lagstiftning eller beträffande understöd till annans undervisning eller uppfostran behandlas i de likalydande motionerna I: 99 och II: 144, de likalydande motionerna I: 169 och II: 275 samt de likalydande motionerna I: 74 och II: 131. Sålunda yrkas i de likalydande motionerna I: 99 och II: 144 bland annat sådan ändring av ifrågavarande bestämmelser, att avdrag skall kunna medgivas för bidrag till annans undervisning och studier utom hemorten. I de likalydande motionerna I: 169 och II: 275 yrkas sådan ändring av gällande skattelagstiftning, att avdrag skall kunna medgivas för periodiskt understöd eller därmed jämförlig periodisk utbetalning till annans undervisning eller uppfostran, oavsett huruvida denna undervisning eller uppfostran äger rum å hemorten eller ej. I de likalydande motionerna I: 74 och II: 131 yrkas skrivelse till Kungl. Maj:t med hemställan bland annat om utredning och förslag angående rätt till avdrag för sådant understöd eller sådan utbetalning, som i sistnämnda båda motioner avses. Slutligen yrkas i de likalydande motionerna I: 74 och II: 131 skrivelse till Kungl. Maj:t med hem-

ställan om utredning och förslag angående höjning av åldersgränsen för barn, för vilka familjeavdrag är medgivet, från 18 till 20 år.

I anledning av de i ifrågavarande motioner framställda yrkandena får utskottet till en början erinra om att, då periodiskt understöd utgår till förutvarande driftpersonal, understödet är att betrakta såsom en driftkostnad och att denna kostnad givetvis bör vara avdragsgill vid beräkningen av inkomsten från den förvärvskälla, varom fråga är. Lika uppenbart är att understödet för mottagaren utgör en inkomst, för vilken han skall vara underkastad beskattning.

Annorlunda ställer sig saken i fråga om den avdragsrätt för periodiskt understöd, som enligt nuvarande bestämmelser är medgiven i form av allmänt avdrag. Denna avdragsrätt har icke något samband med förvärvandet av viss inkomst och motiveras följaktligen ej ur principiella utgångspunkter. Grunden för detta avdrag, vilket såsom framgår av den ovan lämnade redogörelsen funnits i vår skattelagstiftning alltsedan år 1910, har angivits vara, att utbetalningar av detta slag nedsätta den skattskyldiges skatteförmåga. I den mån avdrag för utgivet periodiskt understöd sålunda medgivits givaren av understödet, har skattskyldigheten för detsamma i princip lagts på understödets mottagare.

Utskottet vill icke förneka, att visst fog kan finnas att vid beskattningen på ett eller annat sätt taga hänsyn till den nedsättning av skatteförmågan, som kan föranledas av utgivna understöd. Den skattelättnad, som uppkommer till följd av den ifrågavarande avdragsrätten, är emellertid enligt utskottets mening till sina verkningar synnerligen irrationell. Medan nedsättningen av skatteförmågan på grund av utgivna periodiska understöd torde vara minst i de högre inkomstskikten, blir den genom avdragsrätten uppkommande skattelättnaden med hänsyn till den statliga beskattningens progressivitet störst i dessa inkomstskikt. I de lägre inkomstskikten blir skattelättnaden däremot ringa. Sådana skattskyldiga med mindre inkomster, som ha stor försörjningsbörda gentemot den egna familjen och som på grund av dem tillkommande ortsavdrag icke bliva åsatta beskattningsbart belopp, kunna ej alls utnyttja den ifrågavarande avdragsrätten. Utskottet får i detta hänseende erinra om vad 1944 års bevillningsutskott i sitt betänkande nr 18 i anledning av väckta motioner om revision av familjebeskattningen m. m. anfört beträffande verkningarna av en eventuell höjning av ortsavdragen för barnrika familjer. I nämnda betänkande framhölls, att med hänsyn till antalet barnfamiljer, som ej påförts skatt till staten, en lättnad i barnfamiljernas försörjningsbörda icke i någon större utsträckning kunde vinnas genom höjning av de nu medgivna ortsavdragen. Detta uttalande, som godkänts av riksdagen, gällde visserligen ortsavdragen, men samma betraktelsesätt kan anläggas beträffande den nu ifrågavarande avdragsrätten.

Emellertid anser sig utskottet icke böra ifrågasätta, att avdragsrätten för periodiskt understöd av förevarande slag nu borttages ur vår skattelagstiftning. Utskottet vill däremot starkt understryka betydelsen av att, så länge denna avdragsrätt bibehålles i skattelagstiftningen, bestämmelserna härom äro utformade på sådant sätt, att desamma icke kunna utnyttjas för rena kapitalöverflyttningar mellan varandra närstående skattskyldiga samt att vissa understödsformer icke erhålla en förmånligare behandling i beskattningshänseende än andra därmed jämförliga understödsformer. Enligt utskottets mening giva nu gällande föreskrifter i ämnet anledning till allvarliga erinringar i båda dessa hänseenden.

Avdragsrätten för periodiskt understöd är, i den mån dylik avdragsrätt överhuvud taget föreligger, enligt nuvarande bestämmelser och praxis icke begränsad till vad som skulle kunna betecknas såsom understöd i vanlig mening. Även sådana utbetalningar, som uppenbarligen ha karaktär av rena gåvor, ha vid bestämmelsernas tillämpning betraktats såsom periodiska understöd, såvida desamma regelbundet upprepats. Någon prövning av huruvida mottagaren haft behov av understödet äger ej rum. Avdrag för periodiskt understöd har sålunda medgivits även om mottagaren av understödet ägt en betydande förmögenhet. Säkerligen ha i många fall sådana utbetalningar skett allenast i syfte att därigenom erhålla skattelindring. Givarna äro i dylika fall vanligen föräldrar eller andra mottagarna närstående personer med mycket höga inkomster. På grund av den statliga beskattningens progressivitet kan i fall, som nu nämnts, skatteförlusten för det allmänna på grund av ifrågavarande avdragsrätt bliva avsevärd.

Såsom framgår av den ovan lämnade redogörelsen har redan 1936 års skattekommitté fäst uppmärksamheten vid dessa konsekvenser av avdragsrätten för periodiskt understöd. Enligt kommitténs förslag skulle, därest det utgivna bidraget uppenbarligen överstigit vad som med hänsyn till omständigheterna kunde anses ha utgjort skäligen underhåll, avdrag icke medgivas med högre belopp än som motsvarat sådant underhåll. Kommittén ansåg alltså, att taxeringsmyndigheterna borde erhålla rätt att verkställa en skälighetsbedömning i fråga om avdragens storlek.

Utskottet, som tagit del av de över kommitténs förslag avgivna remissyttrandena, har därav inhämtat, att förslaget på denna punkt i allmänhet tillstyrkts eller lämnats utan erinran. Vissa myndigheter uttalade emellertid starka betänkligheter med avseende å den ifrågasatta skälighetsprövningen beträffande underhållsbidragen, vilken befarades medföra svårigheter vid taxeringen. I några yttranden avstyrktes förslaget av samma skäl.

Enligt utskottets uppfattning måste det anses ofrånkomligt, att en begränsning av avdragsrätten för periodiskt understöd på ett eller annat sätt äger rum. Huruvida denna begränsning bör ske i den formen, att taxeringsmyndigheterna i enlighet med 1936 års skattekommittés förslag erhålla rätt till prövning av skäligheten av de yrkade avdragen eller om vissa maximi-

belopp böra angivas för de tillåtna avdragens storlek, undandraget sig utskottets bedömning. Denna fråga torde böra närmare övervägas vid den utredning, som enligt utskottets mening bör verkställas rörande avdragsrätten för periodiskt understöd. Måhända skulle svårigheterna för taxeringsmyndigheterna vid tillämpningen kunna i avsevärd grad minskas genom ett sådant stadgande, som av kommittén ifrågasatts men ej föreslagits, nämligen att prövning av understödets skälighet icke vore påkallad i fall, då avdraget ej överstege visst lägre belopp.

Av vad utskottet ovan anfört framgår, att utskottet finner en utredning i syfte att erhålla en begränsning av de avdragsgilla beloppens storlek vara påkallad. Utskottet har sålunda ansett goda skäl föreligga för bifall till det i motionen II: 409 framställda yrkandet om skrivelse till Kungl. Maj:t med hemställan om översyn av hithörande bestämmelser. Enligt vad utskottet inhämtat kommer emellertid 1944 års allmänna skattekommitté, vars uppdrag avser att verkställa utredning rörande inadvartenser i nuvarande skattesystem, att till behandling upptaga bland annat frågan om avdragsrätt för periodiskt understöd. Då nu förevarande spörsmål följaktligen kommer att av nämnda kommitté tagas under övervägande, anser utskottet icke erforderligt föreslå riksdagen att i skrivelse till Kungl. Maj:t påkalla utredning i ämnet.

Såsom utskottet i det föregående anfört, måste nuvarande bestämmelser om avdragsrätt för periodiskt understöd anses otillfredsställande jämväl i så måtto, att med varandra jämförliga understödsformer erhålla en olika behandling i beskattningshänseende. Utskottet åsyftar härvid den motsättning, som föreligger beträffande understöd till person, vilken icke tillhör givarens hushåll, och understöd till person, beträffande vilken detta är fallet. Medan avdragsrätten för förstnämnda slag av understöd är snart sagt obegränsad, är däremot enligt gällande bestämmelser avdragsrätt för understöd av sistnämnda art icke alls medgiven. Denna bristande överensstämmelse är så mycket mera olämplig, som underhåll av en nära anhörig i det egna hemmet mestadels torde förekomma inom de lägre inkomstskikten, där behovet av skattelättnad följaktligen är mera framträdande. Visserligen förefinnes i sådana fall möjlighet att erhålla ett extra avdrag på grund av nedsatt skatteförmåga, men rätten härtill är mera osäker. Förutsättningen för att sådant extra avdrag skall kunna erhållas är att skatteförmågan på grund av det lämnade understödet blivit väsentligen nedsatt, och avdraget medges endast efter beskattningsnämnds beprövande. Avdraget är dessutom maximerat till högst 700 kronor vid den kommunala och högst 1 000 kronor vid den statliga taxeringen. I de fall, där hushållsgemenskap föreligger, tages alltså vid beskattningen endast i begränsad utsträckning hänsyn till understödsgivarens skatteförmåga. Detta beror icke på att understödet i sådana fall anses

ha annan karaktär än andra understöd utan sammanhänger närmast med rent praktiska svårigheter att där införa en avdragsrätt.

Frågan om möjligheten av att införa avdragsrätt för periodiskt understöd vid hushållsgemenskap var föremål för övervägande av 1936 års skattekommitté, som starkt underströk angelägenheten av att den obillighet, som föreläge i berörda hänseende, bleve undanröjd. Kommittén fann emellertid stora tekniska svårigheter vara förbundna med införandet av en sådan avdragsrätt. Det måste sålunda förhindras, att vägen lämnades öppen för avdragande av hembiträdeslöner och andra personliga levnadskostnader. Även den skattskyldige närstående personer utförde ofta visst arbete i hemmet. Dessa kunde därjämte ha egna inkomster. Kommittén ansåg sig fördenskull icke kunna föreslå ändrade bestämmelser i förevarande avseende.

Detta spörsmål har, såsom framgår av den ovan lämnade redogörelsen, sedermera behandlats av 1941 års familjebeskattningskommitté. Enligt de sakkunnigas förslag skulle i sådana fall, då skattskyldig i sitt hem eller eljest under sådana omständigheter, att avdrag för periodiskt understöd icke kunde medgivas, underhålla närstående person, som på grund av ålderdom, minderårighet eller sjukdom icke kunde försörja sig själv, den skattskyldige erhålla ett extra avdrag å 800 kronor. I den mån den underhållne hade egen inkomst eller förmögenhet eller biträdde den skattskyldige i dennes hem eller förvärvsverksamhet, skulle avdraget av beskattningsnämnden jämkas.

Utskottet beaktar till fullo de svårigheter, som torde möta vid en omreglering på nu ifrågavarande område, men finner med hänsyn till önskvärdheten av likställighet olika skattskyldiga emellan i hög grad angeläget, att rätt till skattelättnad i en eller annan form medgives jämväl då den skattskyldige underhåller annan person, som tillhör den skattskyldiges hushåll. Vid ett övervägande av olika möjligheter att nå detta mål kan måhända 1941 års familjebeskattningskommittés förslag i förevarande hänseende erbjuda en framkomlig väg. Då emellertid även det nu avhandlade spörsmålet torde komma under omprövning vid den blivande utredningen av 1944 års allmänna skattekommitté, anser sig utskottet sakna anledning att i enlighet med de i de likalydande motionerna I: 74 och II: 131 framställda yrkandena föreslå skrivelse till Kungl. Maj:t med hemställan om utredning i ämnet. Av samma skäl avstyrker utskottet jämväl de likalydande motionerna I: 99 och II: 144, i vad de angå ifrågavarande spörsmål.

I de likalydande motionerna I: 74 och II: 131, de likalydande motionerna I: 99 och II: 144 samt de likalydande motionerna I: 169 och II: 275 har upptagits till behandling förbudet mot avdragsrätt i fall, då understödet utgått till annans undervisning eller uppfostran. Utskottet får i anledning härav framhålla, att den skattelättnad, som kan anses påkallad till följd av kostnaderna för undervisning och uppfostran av den skattskyldiges egna barn under 18 år, enligt nuvarande bestämmelser är avsedd att regleras genom

orisavdragen. Att, såsom i de likalydande motionerna I: 99 och II: 144 ifrågasatts, beträffande barn under nämnda ålder avdrag därjämte skulle kunna medgivas för kostnader av angivet slag i form av periodiskt understöd finner utskottet icke befogat. Utskottet kan ej heller anse skäl föreligga att med hänsyn till utbildningskostnaderna medgiva avdrag för periodiskt understöd till den skattskyldiges barn över 18 års ålder. I flertalet fall måste barn vid nämnda ålder ägna sig åt förvärvsarbete och en avdragsrätt för utbildningskostnader skulle i sådana fall icke få någon betydelse. En dylik avdragsrätt skulle följaktligen i regel endast komma sådana skattskyldiga till godo, vilka ägde möjlighet att bereda sina barn fortsatt utbildning. Utskottet kan vidare i likhet med 1936 års skattekommitté icke bortse ifrån att påkostandet av högre utbildning åt barn i viss mån kan betraktas såsom en kapitalplacering, varigenom barnets blivande försörjningsmöjlighet i de flesta fall blir större än om barnet erhållit motsvarande kapitalbelopp.

Beträffande utbildningskostnadernas storlek föreligger givetvis stor olikhet för skattskyldiga, som äro bosatta å orter, där utbildningsmöjligheter finnas, och för andra skattskyldiga. För sistnämnda skattskyldiga äro kostnaderna för högre utbildning åt barnen i regel avsevärt större än för dem, som äro bosatta å orter av angivet slag. Enligt utskottets mening bör emellertid denna olikhet vinna beaktande på annat sätt än genom särskilda skattelättnader för sådana skattskyldiga, som tyngas av dessa ökade kostnader. Utskottet finner för sin del riktigare, att det stöd, som här kan vara påkallat, lämnas exempelvis i form av stipendier. Utskottet får i detta hänseende erinra om att Kungl. Maj:t i proposition nr 74 till innevarande års riksdag angående studiehjälp för högre undervisning åt landsbygdens ungdom äskat anslag till stipendier m. m. till belopp av omkring 2,3 miljoner kronor.

Vad ovan anförts angående den i förevarande motioner ifrågasatta avdragsrätten för periodiskt understöd för annans undervisning eller uppfostran har avsett den skattskyldiges egna barn. Beträffande kostnader av angivet slag för andra barn än den skattskyldiges egna anser utskottet däremot böra tagas under övervägande, huruvida icke sådan avdragsrätt skulle kunna införas. De omständigheter, som i främsta rummet tala mot en avdragsrätt beträffande kostnader för de egna barnen, synas utskottet i avsevärt mindre grad föreligga i fråga om andra barn. Utskottet förutsätter, att frågan om möjligheten av en utvidgning av avdragsrätten för periodiskt understöd i förevarande hänseende tages under omprövning vid den ovan berörda utredningen.

På grund av vad sålunda anförts avstyrker utskottet bifall till de likalydande motionerna I: 74 och II: 131, de likalydande motionerna I: 99 och II: 144 samt de likalydande motionerna I: 169 och II: 275 i nu angivna delar.

Slutligen har i de likalydande motionerna I: 74 och II: 131 yrkats skrivelse till Kungl. Maj:t med hemställan om utredning angående höjning av

åldersgränsen för barn, för vilka familjeavdrag åtnjutes, från 18 till 20 år. Till stöd för detta yrkande har anförts bland annat, att kostnaderna för barnens uppfostran och försörjning alltmer kommit att åvila föräldrarna även sedan barnen fyllt 18 år.

Utskottet får i anledning härav framhålla, att de omständigheter, som tala mot införande av avdragsrätt för periodiskt understöd till de egna barnens undervisning eller uppfostran, enligt utskottets mening med samma fog kunna anföras mot den föreslagna höjningen av åldersgränsen för barnavdragets åtnjutande. Med hänsyn härtill och under åberopande av vad i nyssnämnda hänseende anförts avstyrker utskottet bifall till de likalydande motionerna I: 74 och II: 131 i nu angivna delar.

Utskottets hemställan.

Under åberopande av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

1) att de likalydande motionerna I: 74 av herr Elon Andersson m. fl. och II: 131 av herr andre vice talmannen Carlström m. fl. angående vissa ändringar i kommunalskattelagen m. m., i vad desamma avse följande punkter i motionernas hemställan, nämligen:

punkten b) om höjning av åldersgränsen för barn, för vilka familjeavdrag är medgivet,

punkten c) om rätt till avdrag vid beskattning av periodiskt understöd eller därmed jämförlig utbetalning, som av skattskyldig utgivits till annans undervisning och uppfostran, samt

punkten d) om rätt till avdrag vid beskattning av kostnader, som skattskyldig haft för underhåll av andra närstående än make och minderåriga barn,

icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd;

2) att de likalydande motionerna I: 99 av herrar Grym och Ragnar Bergh samt II: 144 av herr Gavelin m. fl. angående ändring av bestämmelserna i 46 § kommunalskattelagen om avdrag för periodiskt understöd icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd;

3) att de likalydande motionerna I: 169 av herr Nordenson och II: 275 av herr Wiberg angående ändring av bestämmelserna i 46 § kommunalskattelagen om avdrag för periodiskt understöd till annans undervisning eller uppfostran icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd; samt

4) att motionen II: 409 av herr Brandt angående översyn av gällande bestämmelser rörande rätten till avdrag för periodiska understöd icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 13 mars 1945.

På bevillningsutskottets vägnar:

A. J. BÄRG.

Närvarande:

från f ö r s t a kammaren: herrar *Johan Bärq, Elon Andersson, Wahlmark, Axel Ivar Anderson, Sjödahl, friherre De Geer, Ekman, Eklund, Robert Berg* och *Norden-son*, samt

från a n d r a kammaren: herrar *Lövgren, Hagberg* i Malmö, *Björklund, Hammarlund, Olsson* i Gävle, *Orgård, Janson* i Frändesta, *Falk, Fröderberg* och *Vigelsbo*.

Reservationer:

1) beträffande *motiveringen* av herrar *Elon Andersson* och *Fröderberg*, vilka ansett, att utskottets yttrande bort ha följande lydelse:

»Ifrågavarande motioner — — — (= utskottet s. 9 rad 7 uppifrån—s. 10 rad 9 uppifrån) — — — underkastad beskattning.

Annorlunda ställer sig saken i fråga om den avdragsrätt för periodiskt understöd, som enligt nuvarande bestämmelser är medgiven i form av allmänt avdrag. Denna avdragsrätt har icke något samband med förvärvandet av viss inkomst. Grunden för detta avdrag, vilket såsom framgår av den ovan lämnade redogörelsen funnits i vår skattelagstiftning alltsedan år 1910, har närmast angivits vara, att utbetalningar av detta slag nedsätta den skattskyldiges skatteförmåga. I den mån avdrag för utgivet periodiskt understöd sålunda medgivits givaren av understödet, har skattskyldigheten för detsamma i princip lagts på understödets mottagare.

Även enligt utskottets uppfattning bör vid beskattningen på ett eller annat sätt tagas hänsyn till den nedsättning av skatteförmågan, som föranledes av utgivna periodiska understöd. Den differentiering av skattebördan med hänsyn till skatteförmågan, som förevarande avdragsrätt innebär, torde,

särskilt i de lägre inkomstskikten, näppeligen kunna undvaras. Utskottet vill emellertid starkt understryka betydelsen av att bestämmelserna om denna avdragsrätt äro utformade på sådant sätt, att desamma icke kunna utnyttjas för rena kapitalöverflyttningar mellan varandra närstående skattskyldiga samt att vissa understödsformer icke erhålla en förmånligare behandling i beskattningshänseende än andra därmed jämförliga understödsformer. Enligt utskottets mening giva nu gällande föreskrifter i ämnet anledning till allvarliga erinringar i båda dessa hänseenden.

Avdragsrätten för — — — (= utskottet s. 11 rad 11 uppfifrån—s. 15 rad 4 uppfifrån) — — — 18 år.

Frågan om höjning av den åldersgräns, inom vilken familjeavdrag för barn får åtnjutas, har såsom i motionerna framhållits tidigare diskuterats utan att ha lett till annat resultat än nuvarande bestämmelser. Utskottet vill icke bestrida, att de senaste årens utveckling kan giva skäl för ett förnyat övervägande om åldersgränsens höjning, men förutsätter att även denna fråga kommer att uppmärksammas av 1944 års allmänna skattekommitté under dess fortsatta utredningsarbete. Med hänsyn därtill har utskottet icke funnit anledning tillstyrka motionärernas förslag om skrivelse till Kungl. Maj:t med begäran om utredning i ämnet.»;

II) av herrar *Axel Ivar Anderson, Nordenson, Hagberg* i Malmö och *Janson* i Frändesta, vilka anslutit sig till den av herrar *Elon Andersson* och *Fröderberg* avgivna reservationen men därutöver anmält reservation mot vissa andra delar av utskottets motivering; samt

III) av *friherre De Geer*.
